

Αποτίμηση της Διημερίδας της Διακοινοβουλευτικής Συνέλευσης της Ορθοδοξίας

Πολλοί είναι εκείνοι, που ακόμη και σήμερα, είτε αμφισβητούν είτε περιθωριοποιούν την κοινωνική διάσταση της Ορθοδοξίας. Θεωρώ, λοιπόν, σημαντική την πρωτοβουλία που προήλθε από την Διακοινοβουλευτική Συνέλευση της Ορθοδοξίας (ΔΣΟ) στις αρχές αυτού του μήνα (3-4 Μαρτίου) στην Βασιλίδα των πόλεων, την Κωνσταντινούπολη: την διαθρησκευτική δηλαδή και διαπολιτιστική διημερίδα, την οποία διοργάνωσε με τις ευλογίες της Α. Θ. Παναγιότητας του Οικουμενικού Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου και θέμα «Η κοινωνική διάσταση των μονοθεϊστικών θρησκειών», στα πλαίσια της τακτικής συνεδρίασης της Διεθνούς Γραμματείας και των Προέδρων των Επιτροπών της. Εξόχως σημαντική επίσης θεωρώ και την ενεργό συμμετοχή του οικουμενικού Πατριάρχη, ο οποίος μάλιστα κήρυξε την έναρξη των εργασιών της διημερίδας με μια εμπνευσμένη ομιλία ενώπιον πολυπληθούς ακροατηρίου, το οποίο αποτελούσαν εκτός από τα Ορθόδοξα κοινοβουλευτικά στελέχη της ΔΣΟ, χριστιανοί άλλων δογμάτων, αλλά και πιστοί του Ισλάμ από τον επιστημονικό, λογοτεχνικό, πολιτικό, και θρησκευτικό κόσμο της Μέσης Ανατολής και της Τουρκίας.

Αν θελήσει κάποιος να αποτιμήσει αυτή την εκδήλωση, αλλά και το έργο που ευσυνειδήτα επιτελεί τα τελευταία 20 χρόνια η ΔΣΟ – ας σημειωθεί πως η επετειακή εκδήλωση για τη συμπλήρωση εικοσαετούς δραστηριότητας της ΔΣΟ θα λάβει χώρα στην Πνύκα κατά τις εορταστικές εκδηλώσεις προς τιμήν του αποστόλου Παύλου στις 29 Ιουνίου – θα μπορούσε να αναφερθεί σε πολλά ζητήματα. Θα μπορούσε, με άλλα λόγια, να αξιολογήσει το συνέδριο και το συνολικό έργο της ΔΣΟ από θεολογικής, εκκλησιαστικής, πολιτικής, ή ακόμη και κοινωνικής σκοπιάς. Με πλήρη συναίσθηση της ευθύνης για κάτι τέτοιο, και αναγνωρίζοντας την πολυπλοκότητα του θέματος θα επιχειρήσω μια πρόχειρη αποτίμηση αυτής της διημερίδας, που όμως αποτελεί και μικρογραφία του όλου εγχειρήματος της ΔΣΟ.

Έχω την τιμή να παρακολουθώ τις δραστηριότητες της ΔΣΟ από τις απαρχές της σύλληψης αυτής της ιδέας, από το πρώτο συνέδριο που έλαβε χώρα στο συνεδριακό κέντρο της πνευματικά συνδεδεμένης με την αγιορείτικη κοινότητα της Σιμωνόπετρας γυναικείας Μονής της Παναγίας της Φιλανθρωπινής στην Ορμούλια της Χαλκιδικής το 1992, ενώ συμμετείχα από την αρχή και σε διάφορα συνέδριά της. Με βάση, λοιπόν, αυτή την εμπειρία οφείλω να υπογραμμίσω τα ακόλουθα:

α. Ήταν εξαιρετική σύλληψη, όπως υπογράμμισε και ο Γενικός Γραμματέας της Διεθνούς Γραμματείας κ. Αναστάσιος Νεράντζης, η επιλογή της Βασιλεύουσας άμα τη συμπληρώσει εικοσαετία από την έναρξη της δραστηριότητάς της, μια πόλη που αποτελεί λίκνο και κέντρο της Ορθοδοξίας. Ο Παναγιώτατος Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος όχι μόνο έδωσε την ευλογία και στήριξη της ΔΣΟ, όπως τόνισε επανειλημμένως ο Πρόεδρός της κ. Σεργκέι Ποπώφ, αλλά και μίλησε, κήρυξε την έναρξη των εργασιών, αλλά και έμεινε μέχρις αργά την Κυριακή στην προς τιμήν του δεξίωση, συνομιλώντας με τα μέλη του συνεδρίου. Μια μέρα πλήρη εκκλησιαστικών και λοιπών

υποχρεώσεων της κορυφής της Ορθοδοξίας, που άρχισε με πανηγυρική Θεία Λειτουργία, στην οποία δεόντως τίμησε την πολυμελή αντιπροσωπία της ΔΣΟ και τα μέλη του συνεδρίου, αλλά και τους/τις προσφώνησε από διφθέρας. Και στη συνέχεια, μέχρις αργά το απόγευμα, υποδέχτηκε στην αίθουσα του θρόνου όλους και όλες, ανεξαρτήτως θρησκευματος, αναφερόμενος στο έργο και τα οράματα του οικουμενικού θρόνου και της Ορθοδοξίας γενικότερα, αλλά και στέλνοντας τις ευχές και τις προσευχές του στις εκκλησίες και τις χώρες καταγωγής των συνέδρων, πολλές από τις οποίες ιδιαίτερα στη Μέση Ανατολή σήμερα χειμάζονται ποικιλοτρόπως.

β. Για τα δεδομένα ενός συνεδρίου κοινοβουλευτικού φορέα, και σε σύγκριση με τα περισσότερα που προηγήθηκαν, υπήρξε όντως υψηλού επιπέδου, αλλά ταυτόχρονα μεγαλόπνοο και σε ορισμένες επί μέρους πτυχές πρωτοπόρο. Και πρώτα και κύρια το γεγονός ότι, ξεπερνώντας ιδεοληψίες και παραδοσιακές αγκυλώσεις, ξανοίχτηκε σε καθαρά διαθρησκειακό επίπεδο, προσκαλώντας και μουσουλμάνους επιστήμονες, λογίους και αξιόλογους εκφραστές της αυθεντικής ισλαμικής πίστης, τόσο της σουνιτικής όσο και της μυστικής αλεβιτικής παράδοσης, μερικοί μάλιστα από τους οποίους και με σημαντική διαθρησκειακή δράση (περίπτωση του αντιπροέδρου των Τούρκων λογοτεχνών και δημοσιογράφων κ. Cemal Ushak, ο οποίος μάλιστα βοήθησε σημαντικά και στον τοπικό οργανωτικό τομέα). Είχε προηγηθεί το άνοιγμα της ΔΣΟ και προς στους Αρχαίους Ανατολικούς Ορθοδόξους της Προ-χαλκηδόνιας παράδοσης (Κόπτες, Αρμένιους, Συρο-ιακωβίτες κλπ), οι οποίοι μάλιστα εντάχθηκαν εξ αρχής ως μέλη της ΔΣΟ, και πολλοί από αυτούς μοιράζονται στις μέρες μας από κοινού με τους Ορθοδόξους προβλήματα θρησκευτικής και φυσικής επιβίωσης. Είχε επίσης με επιτυχία προηγηθεί και η συμφωνία για σημαντικό αριθμό θεμάτων με το Παναφρικανικό Κοινοβούλιο, καθώς και με το Δίκτυο Ανάπτυξης Αγά Χάν στην Πορτογαλία και Μοζαμβίκη, ενώ εκκρεμεί και σημαντική συνεργασία – η οποία μάλιστα έχει προσυμφωνηθεί – με την Κοινοβουλευτική Ένωση των Κρατών Μελών του Οργανισμού Ισλαμικής Συνεργασίας (Parliamentary Union of Islamic Cooperation=PUIC).

γ. Ως προς τις εισηγήσεις, που σημειωτέον εκφωνήθηκαν στην ελληνική, ρωσική, αγγλική και τουρκική γλώσσα με αυτόματη μετάφραση, αυτές κάλυψαν ένα μεγάλο φάσμα της προβληματικής του συνεδρίου: από την γενική κοινωνιολογική προσέγγιση του ρόλου των θρησκειών στην κοινοβουλευτική δημοκρατία και την κοινωνία των πολιτών (της Αναπληρώτριας Γενικής Γραμματέως της ΔΣΟ κ. Ειρήνης Δούρου) και το ερευνητικό πρόγραμμα του Κοινωνιολόγου Ομότιμου Καθηγητή του Πανεπιστημίου της Φλωρεντίας Arnaldo Nesti), μέχρι τις θεολογικο-πολιτικές αναλύσεις των ευρωβουλευτών της Φινλανδίας και Πολωνίας π. Mitro Repo και κ. Michał Tomasz Kamiński αντίστοιχα, και την ανάδειξη του θετικού ρόλου των μειονοτήτων από τον εκπρόσωπο των Μειονοτήτων στη Διεύθυνση Βακουφίων της Τουρκίας κ. Λάκη Βίγκα, όπως και του τούρκου Αλεβίτη κ. Cafer Solgun.

δ. Πολύ σημαντικές ήταν και οι παρεμβάσεις των ετεροδόξων (του μέλους της Εθνοσυνέλευσης της Δημοκρατίας της Αρμενίας, Aragats Akhoyan, και της κόπτριας και μέλους της Λαϊκής Συνέλευσης της Αιγύπτου, καθηγήτριας της Νομικής του Πανεπιστημίου της Αλεξάνδρειας κ. Suzy Adly Nashed), κυρίως

όμως των μουσουλμάνων: του αντιπροέδρου της Ένωσης Λογοτεχνών και Δημοσιογράφων της Τουρκίας κ. Cemal Usak, του καθηγητή της Νομικής του Πανεπιστημίου Doğuş, κ. Niyazi Öktem, αλλά και του μέλους της Λαϊκής Συνέλευσης της Αιγύπτου κ. Helmi Alsaied Abdul Aziz El-Gazzar. Αν ο τελευταίος, ως εκπρόσωπος των Αδελφών Μουσουλμάνων και Γενικός Γραμματέας του κυβερνώντος Αιγυπτιακού κόμματος «Ελευθερία και Δικαιοσύνη», υποστήριξε την διάσταση πολιτιστικά των απόψεων και αξιών μεταξύ Ανατολής και Δύσης, και ως εκ τούτου υπαινίχτηκε την δυνατότητα εφαρμογής της Sharia, η διαθρησκειακή προσέγγιση του κ. Cemal Usak με την υπογράμμιση της σημασίας της θρησκευτικής ηθικής για την οικοδόμηση της παγκόσμιας ειρήνης συνέβαλε ουσιαστικά στον γενικότερο προβληματισμό του συνεδρίου, ενώ εξ ίσου σημαντική ήταν και η αρκετά αυτοκριτική και τεκμηριωμένη εισήγηση του καθηγητού κ. Niyazi Öktem, αναφορικά με την τουρκική επιφυλακτικότητα επαναλειτουργίας της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης, και της αναγνώρισης του «οικουμενικού» χαρακτήρα της Μητρός Εκκλησίας της Κωνσταντινουπόλεως.

ε. Οι ομιλίες των δύο συμβούλων της ΔΣΟ, του έλληνα Δρ. Κώστα Μυγδάλη και του ρώσου καθηγητή Valery Alexeen, άγγιξαν πτυχές με άμεσο ενδιαφέρον τόσο για το μέλλον του κοινοβουλευτισμού και της δημοκρατίας, όσο και της μαρτυρίας της Ορθοδοξίας στον ευαίσθητο κοινωνικό και πολιτικό χώρο. Τα ζητήματα που έθεσαν οι εισηγήσεις των δύο αυτών συμβούλων (και από τους βασικούς συντελεστές της όλης δραστηριότητας της ΔΣΟ) κρίνω απαραίτητο να διατυπωθούν και επίσημα να απευθυνθούν στα κοινοβούλια των μελών της ΔΣΟ, και την κορυφή (και συντονιστικό κέντρο) της Ορθοδοξίας αντίστοιχα.

στ. Η δική μου ομιλία, με θέμα: «Η ευθύνη των Μονοθεϊστικών Θρησκειών για την Οικολογία, το Παγκόσμιο Οικονομικό Σύστημα και το Διεθνές Δίκαιο», επικεντρώθηκε στο ρόλο που οφείλει να διαδραματίσει η θρησκεία (για την ακρίβεια οι «πιστοί» των ζωντανών θρησκειών) κατά την νεωτερική και μετα-νεωτερική εποχή, μια πτυχή της οποίας αποτελεί και η πολυσχιδής δραστηριότητα της ΔΣΟ. Επιμένοντας στην αναγκαιότητα του διαθρησκειακού διαλόγου, τον οποίο με συνέπεια διεξάγει το Οικουμενικό Πατριαρχείο, και με μεγάλη επιτυχία προωθεί η ΔΣΟ, υποστήριξα πως ειδικά στις μέρες μας ο διαθρησκειακός διάλογος και η συνεργασία μεταξύ των πιστών όλων των θρησκειών είναι απαραίτητος, κυρίως σε τομείς όπου το σύγχρονο και κυρίαρχο «νεωτερικό παράδειγμα» δεν κατάφερε να έχει σημαντική επιτυχία: δηλαδή στην πνευματική και υλική ευημερία των ανθρώπων, και την αποτροπή της υποβάθμισης των κοινωνικών και ηθικών αξιών. Πιο συγκεκριμένα, στην αδυναμία της παγκόσμιας τάξης να επιβάλει μια μόνιμη και δίκαιη ειρήνη στον κόσμο, στην απροθυμία των κρατούντων να διατηρήσουν την ακεραιότητα της κτιστής δημιουργίας, δηλαδή το φυσικό περιβάλλον, και τέλος, κάτι που είναι και επίκαιρο, στην παράδοση της κοινωνίας στους κανόνες της αγοράς και του κυρίαρχου παγκόσμιου οικονομικού συστήματος. Με βάση τις πρόσφατες επίσημες Ορθόδοξες, Οικουμενικές και Διαθρησκειακές διακηρύξεις, υπογράμμισα ότι η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ο βασικός δηλαδή πυλώνας της νεωτερικότητας, είναι τραγικά ελλιπής, αν δεν

πλαισιωθεί και από μια εξ ίσου διεθνώς δεσμευτική Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Ευθυνών, κάτι που στην εποχή της παγκοσμιοποίησης μόνο ένα ισχυρό κίνημα από τους πιστούς των ανά τον κόσμο θρησκειών μπορεί να προωθήσει. Και προς την κατεύθυνση αυτή η ΔΣΟ, αν δραστηριοποιηθεί με αποτελεσματικότητα, θα έχει μοναδική ευκαιρία να διαδραματίσει παγκοσμίως πρωτοποριακό ρόλο, κάτι που θα αναγνωριστεί από όλες τις υγιείς πνευματικές δυνάμεις της υφηλίου.

*Πέτρος Βασιλειάδης
Ομότιμος καθηγητής του ΑΠΘ
Επίτιμος Πρόεδρος της WOCATI*